

**אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה**

המחלקה לחינוך תש"פ 2020

שם הקורס: חינוך בלתי פורמלי

מס' קורס: סמסטר אביב

שם המרצה: ד"ר גליה זלמנסון לוי

**שעת קבלה: יום ד' 15:00 – 16:00 בתאום מראש
מייל: galia@criticalpedagogy.org.il**

יעדי ההוראה:

בקורס נלמד גישות מרכזיות לחינוך הבלתי פורמלי, ונבחן אותם מול ארגונים, פרויקטים ופעילויות המתקיימים בארץ. נשאל שאלות כמו: מה הקשר בין אי שוויון חברתי לחינוך בלתי פורמלי? האם חינוך בלתי פורמלי שונה באופן מהותי מהחינוך הפורמלי? כיצד פועל החינוך הבלתי פורמלי בעידן של הפרטה ושל יחסי כוח משתנים בין קבוצות אוכלוסייה שונות? האם יש בחינוך הבלתי פורמלי יסודות המאפשרים להוביל שינוי חברתי? בכל השאלות הללו נחבר בין הידע האקדמי, הידע הארגוני המצטבר והניסיון האישי של משתתפי ומשתתפות הקורס.

פרשיות לימודים:

שעורים 1-2 – מהו חינוך בלתי פורמלי, הגדרות ותיאוריות, מה בין חינוך פורמלי לבלתי פורמלי.

שעורים 3-5 אי שוויון במערכת החינוך, הפרטה, והשפעותיהם על החינוך הבלתי פורמלי.

שעורים 6-7 ארגונים לשינוי חברתי, מאפיינים ודרכי פעולה.

שעורים 8-9 זהויות שונות: מוצא, לאום, מגדר והביטוי שלהם בחינוך הבלתי פורמלי.

שעורים 10-11 דגמים ומודלים של ארגון פעילות, ומשמעותם.

שעורים 12-13 חינוך בלתי פורמלי והטכנולוגיות החדשות: רשתות חברתיות, טלפונים
שעור 14 – סכום הקורס

דרישות והרכב ציון הקורס

10% השתתפות פעילה בדיונים בשיעורים והכרות עם חומרי הקריאה. במהלך הקורס יתכנו תוספות לרשימה הביבליוגרפית.

15% שלוש מטלות קריאה בשלושה שיעורים שונים על פי בחירה. פרוט המטלה יינתן בתחילת הקורס.

75% עבודה מסכמת בנושא הקורס בהיקף של עד 10 עמודים. פרוט המשימה יינתן בתחילת הקורס.

יושר אקדמי

הציפיה היא שהעבודות המוגשות בקורס זה תהיינה תוצר של עבודתם של הסטודנטים והסטודנטיות הרשומים בקורס. הגשת עבודות שנעשו על ידכם עבור קורס אחר, או עבודות שנעשו על ידי אנשים שאינם רשומים בקורס ואינם מופיעים ברשימת המגישים של העבודה או העתקה אף של קטעים בודדים מעבודות שנקנו מסוכנויות ומאתרי אינטרנט נחשבים כהפרה של היושר האקדמי.

בכתיבת עבודות, כאשר יש שימוש ברעיונות המועלים במאמרים נהוג להביע את הרעיון במילים חדשות פרי עטה/ו של הכותב/ת ולציין מראה מקום להוגה המקורי (קרי: שם המחבר ושנת המאמר בסוגריים). במקרה ויש שימוש במילות הוגה הרעיון, המחבר המקורי, יש לשים את הציטוט במרכאות ולציין מראה מקום. ציטוטים העולים על 40 מילים מוצגים בפסקה מוזחת (indented) עם מראה מקום. שימוש ברעיון המועלה במקור אחר ללא מראה מקום ו/או שימוש בניסוח המקורי ללא מראה מקום נחשבים לגניבה ספרותית, פלגיאט, ומפרים את כללי היושר האקדמי ובמקרים רבים אף נחשבים לעברה פלילית.

כמו כן, במראי מקום שבטקסט יש לכלול רק טקסטים שקראתם בפועל. אם אתם מסתמכים על ספרות שניונית, למשל, סכום שד"ר X כתב במאמרו (שאותו קראתם) על עבודתו של פריירה, יש לציין במראה המקום את מאמרו של X ולא את פריירה, או לציין כך: (פריירה, 1989, כפי שנידון אצל X, 2004).

תוכנית הקורס ורשימה ביבליוגרפית:

שעורים 1-2 – מהו חינוך בלתי פורמאלי, הגדרות ותיאוריות, מה בין חינוך פורמאלי לבלתי פורמאלי.

כהנא, ראובן. (2007). נעורים והקוד הבלתי פורמלי. ירושלים. ביאליק. פרק 2 עמודים: 21-35 קובץ באתר הקורס.

שמידע, מרים. רומי, שלמה. (2007). מהות החינוך הבלתי פורמלי, גישות תאורטיות והגדרות. פרק 1 עמודים: 11-28. בתוך: החינוך הבלתי פורמלי במציאות משתנה, ירושלים. מאגנס. קובץ באתר הקורס.

קליבנסקי, חגית. (2007). היבטים התפתחותיים וחברתיים בחינוך הבלתי פורמלי הממלכתי. פרק 11. עמודים 223-250. בתוך: החינוך הבלתי פורמלי במציאות משתנה. ירושלים. מאגנס. קובץ באתר הקורס.

זלמנסון לוי, גליה. קדום נוער כמערכת חינוך אלטרנטיבית. בתוך: מניתוק לשילוב 10. (תש"ס) עמודים 17-30.

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Noar/TechumeiHaminhal/KidumNoar/MenitukLeshiluv/MenitukLeshiluvChovereth10.htm>

Rogers, A. (2004). 'Looking again at non-formal and informal education – towards a new paradigm.

www.infed.org/biblio/non_formal_paradigm.htm

שעורים 3-5 אי שוויון במערכת החינוך, הפרטה, והשפעותיהם על החינוך הבלתי פורמאלי.

דהאן, יוסי. (2018) צדק חינוכי הפרטה ומטרות החינוך. הוצאת ואן ליר. קובץ באתר הקורס.

סבירסקי שלמה, קונור אטיאס - אתי, ליברמן אביב. (2019). תמונת מצב חברתית 2018. מרכז אדוה.

<https://adva.org/he/socialreport2018/>

פערים בנגישות וזמינות בפעילויות פנאי לילדים ובני נוער. (2011) פרוטוקול מס' 149, הועדה לזכויות הילד. כנסת ישראל. קובץ באתר הקורס.

מיכאלי ניר, (2010) מגמות הפרטה במערכת החינוך בישראל.

<http://portal.macam.ac.il/ArticlePage.aspx?id=3221>

זיכלינסקי, אסתר. (2010). השפעת תהליכי ההפרטה החלקית והמסחור על תכונות ארגוני המגזר השלישי בישראל. בתוך: בטחון סוציאלי, מספר 82, עמודים 79-111. קובץ באתר הקורס.

וייסבלאי אתי, (2012) מעורבות ממשלתית במתן מסגרות משלימות ושרותי חינוך בלתי פורמלי לבני נוער – סקירה משווה. מרכז המחקר והמידע. כנסת ישראל. קובץ באתר הקורס.

Apple.W.Michael. (2006) Educating the "Right" Way. Market, Standards,God And Inequality .Routledge. New York. Chapter 2: Whose Markets, Whose Knowledge?.

קובץ באתר הקורס

שעורים 6-7 ארגונים לשינוי חברתי, מאפיינים ודרכי פעולה.

גור זיו, חגית. פדגוגיה ביקורתית פמיניסטית וחינוך לתרבות של שלום. (2013) פרק ראשון עמודים 17-50. תל אביב. מופ"ת. קובץ באתר הקורס.

לימור ניסן, גדרון בנימין. (2012) אחריותם הציבורית של ארגוני המגזר השלישי. עמודים: 470-496 בתוך: אחריות ציבורית בישראל. עורכים: כהן אלמגור, ארבל גנץ, כשר. ירושלים. הקבוץ המאוחד – המרכז לאתיקה. נמצא בספריית כותר.

שור אירה, פריירה פאולו, פדגוגיה של שחרור. ניתן לבחור כל פרק ספר. או לקרוא את כולו. מומלץ!

Silberman-Keller Diana (2006) Images of Time and Place in The Narrative of Non Formal Pedagogy. In.: Zvi Bekerman, Nicholas C. Burbules and Diana Silberman Keller (2006) *Learning in Places - the informal education reader*, New York: Peter Lang
קובץ באתר הקורס.

Bekerman, Z., & Keller, D. S. (2003). Non Formal Pedagogy Epistemology Rhetoric and Practice. *Education and Society*, 21

קובץ באתר הקורס.

שעורים 8-9 זהויות שונות: מוצא, לאום, מגדר והביטוי שלהם בחינוך הבלתי פורמאלי.

אגבריה, איימן. (2007), החינוך הבלתי פורמלי בחברה הפלשתינית בישראל. בתוך: רומי, שמידע, החינוך הבלתי פורמלי במציאות משתנה, ירושלים, מאגנס. קובץ באתר הקורס.

רפפורט, תמר (2012) 'מורטוריום': מעיוורון לפיכחון מגדרי. בתוך: הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי. בעריכת ת' רפפורט וא' כהנא. תל אביב: רסלינג קובץ באתר הקורס.

מרקוביץ' יפה דליה. (2012)'הטיול השנתי' במבחן האתניות: המקרה של בית ספר 'קדמה' בירושלים. בתוך: הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי. בעריכת ת' רפפורט וא' כהנא. תל אביב: רסלינג קובץ באתר הקורס.

שטדלר נורית. (2012) עולם הישיבות הפוסט-פונדמנטליסטי: מיסוד, חופש ויצירת אדיקות חרדית חדשה. בתוך: הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי. בעריכת ת' רפפורט וא' כהנא. תל אביב: רסלינג קובץ באתר הקורס.

שבתאי, מלכה (2013) האתגר החינוכי עם חניכים יוצאי אתיופיה בכפרי נוער " אף אחד לא מותר עליך". ניר עמדה, הפורום הציבורי, כפרי נוער ופנימיות בישראל.
http://www.fkn.org.il/webfiles/fck/malka_shabtahi.pdf

Zvi Bekerman(2006) *Dancing with Words*: Narratives on Informal Education. In: Zvi Bekerman, Nicholas C. Burbules and Diana Silberman Keller (2006) *Learning in Places - the informal education reader*, New York: Peter Lang

קובץ באתר הקורס.

שעורים 10-11 דגמים ומודלים של ארגון פעילות , ומשמעותם.

זלמנסון לוי גליה (2004) מנגנוני שינוי ושימור שתוכניות לנוער מנותק. בתוך: אי שיוין בחינוך, עורכת דפנה גולן. בבל.

גולדברגר, דב. (2007). חינוך קהילתי, מרכזים קהילתיים ומתנ"סים. בתוך: החינוך הבלתי פורמלי במציאות משתנה. עורכים: רומי, שמידע. ירושלים. מאגנס. עמודים: 317-339

קובץ באתר הקורס.

Crowther, Jim. (2010) Why critical pedagogy and popular education matter?
IN: Why critical pedagogy and popular education matter. Ed: Amsler, Cnaan,
Cowden, Motta, Singh. P. 16- 19

http://eprints.aston.ac.uk/9145/1/Critical_Pedagogy_Popular_Education.pdf

כהנא, ראובן. (2007). פעילויות בלתי פורמאליות בתנועות הנוער הישראליות, דעה ותוכניות הדרכה בלתי פורמליות. בתוך: נעורים והקוד הבלתי פורמלי, כהנא ראובן בשיתוף רפופרט תמר. ירושלים. ביאליק. עמודים: 98-109, 113-135

דוידוביץ מרטון רונית, כרמלי ענת. (2003) ילדים מתכננים פרק ילדים. בתוך: השתתפות הדרך שלך להשפיע. עורכות: צ'רצ'מן ארזה, סדן אלישבע. תל אביב. הקבוץ המאוחד. עמודים: 140-153.
המאמר נמצא בספריית כותר.

שעורים 12-13 חינוך בלתי פורמלי והטכנולוגיות החדשות: רשתות חברתיות, טלפונים חכמים ועוד.

פבל טל, אברמי שירלי. (2012) המחאה החברתית והרשתות החברתיות. כנסת ישראל.
<http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03096.pdf>

גנאיים אסמאא נאדר, אסעד חאלד, וטיבי מואני (2012) אופני השימוש ברשתות חברתיות בקרב בני נוער ערבים. בתוך: ג'אמעה, 15, 191-210, קובץ נמצא באתר הקורס

שילו רויע, כספי אבנר (2011) להיתפס ברשת- השפעת שימוש ברשת חברתית במסגרת חינוכית בלתי פורמלית על הזדהות עם הקבוצה. בתוך: ספר כנס צ'ייס למחקרי טכנולוגיות למידה 2011: האדם הלומד בעידן הטכנולוגי, 'עשת-אלקלעי, א' כספי, ס' עדן, נ' גרי, י' יאיר (עורכים), רעננה: האוניברסיטה הפתוחה
http://www.openu.ac.il/research_center/chais2011/download/shilo_caspi.pdf

Kizel, A. (2017). I–Thou dialogical encounters in adolescents' WhatsApp virtual communitis. AI & SOCIETY. Retrieved from <http://link.springer.com/article/10.1007/s00146-017-0692-9>

שעור 14 – סכום הקורס

